

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

نویسنده: خلیل حرب
ویراستاری و ارسال: علی مشرف
۲۱ سپتمبر ۲۰۲۴

خلیل حرب

انتخابات اردن: همسوئی اسلام‌گرائی، ملی‌گرائی و قبیله‌گرائی

انتخابات پارلمانی اردن با زدن جرقة یک تغییر سیاسی گسترده، که نشان‌دهنده مقاومت فزاینده در برابر صلح شکننده با اسرائیل است، سلطنت را آشفته کرده و خبر از نفوذ رو به افزایش این نیروها بر مسیر آینده پادشاهی می‌دهد.

بیشتر الخساونه، نخست وزیر اردن، تنها چند روز پس از انتخابات پارلمانی ۱۰ سپتمبر، که در آن «جبهه اقدام اسلامی» اپوزیسیون (IAF) با کسب تعداد قابل‌توجهی از کرسی‌های مجلس به پیروزی‌های بزرگی نائل شد، استعفای دولت خود را به ملک عبدالله دوم تسلیم کرد.

در پس‌زمینه نتایج رسمی انتخابات، دو صحنه محوری از واقعیت‌های عمیق‌تر دشواری‌هایی آشکار می‌شود که امروز پادشاهی اردن با آن مواجه است. اولین مورد مربوط به احمد الدقاسمه، یک سرباز اردنی، است که پس از گذراندن محکومیت ۲۰ ساله خود به‌اتهام کشتن هفت زن اسرائیلی در نزدیکی مرز اردن و اسرائیل در سال ۱۹۹۷، از زندان آزاد شد.

دقامسه با حضور در خیمه عزاداری ماهر الجزی، راننده کامیون و سرباز سابق، که اوایل ماه جاری عملیات گذرگاه کرامه را علیه پرسنل مرزی اسرائیل انجام داد، دیده شد.

صحنه دوم نشان می‌دهد که طرفداران جبهه اقدام اسلامی، حزبی که بیشترین کرسی‌ها را در انتخابات پارلمانی به‌دست آورده است، در حال ستایش از ابو عبیده، سخنگوی نظامی شاخه مسلح حماس در غزه، فریاد شادی سر می‌دهند.

این دو لحظه تجسم جریان‌های پنهان در حال تغییر واقعیت سیاسی اردن است، جایی که روایت‌های سنتی و آمارهای رسمی جای خود را به تصویری بسیار پیچیده‌تر و نامطمئن داده‌اند.

انتخاباتی شگفت‌آور و استثنائی

نتایج انتخابات در اردن بسیار غیرعادی بود. نگرانی‌های دولت در مورد افزایش ناآرامی‌ها در غزه و کرانه باختری اشغالی، که به‌دلیل جنایات جنگی اسرائیل تشدید شده است، با توجه به عملیات اخیر مقاومت و ظهور اسلام‌گرایان در اردن، به‌طوری فزاینده مرتبط به نظر می‌رسد.

اهمیت نیروهای اسلام‌گرا، که بسیاری از آن‌ها ارتباطی نزدیک با اخوان المسلمین دارند، سؤالاتی را مطرح کرده است که بسیار فراتر از صندوق‌های رأی است. از سال ۲۰۱۶، اردنی‌ها شاهد بستن مقر اخوان المسلمین در چندین شهر، از امان تا مدبه، توسط دولت بودند.

علی‌رغم این سرکوب، شاخه سیاسی اخوان (IAF)، اکنون موفق به کسب ۳۱ کرسی در پارلمان شده است، بلوکی قابل‌توجه که ۲۲ درصد از مجلس را تشکیل می‌دهد. اگرچه این به یک اکثریت غالب نمی‌رسد، اما نشان‌دهنده تغییر قابل توجهی در موازنه سیاسی در اردن است.

یک منبع اردنی، که خود را فردی مستقل معرفی می‌کند، به کریدل می‌گوید که نگرانی‌های پادشاهی اردن در دوران بهار عربی، با امروز بسیار متفاوت است.

این منبع که خواست نامش فاش نشود، توضیح می‌دهد در حالی که اخوان المسلمین از زمان ملک عبدالله اول در سال ۱۹۴۶ رسماً اجازه فعالیت قانونی یافته است، ناآرامی‌های بهار عربی این نگرانی را ایجاد کرده است که این گروه، با توجه به دخالت آن در اعتراضات و خشونت در مصر، سوریه، و لیبیا، می‌تواند پادشاهی را بی‌ثبات کند. از همین رو، ملک عبدالله دوم فرصتی برای محدود کردن نفوذ اخوان دید. با این حال، علی‌رغم تلاش‌های دولت برای مهار این گروه، اخوان المسلمین به‌عنوان یک بازیگر اصلی در سیاست اردن، به‌ویژه از طریق «جبهه اقدام اسلامی» (IAF)، دوباره ظاهر شده است.

جریان سریع و غیرعادی اسلام‌گرایان و موضع امان

قوانین جدید انتخاباتی دولت اردن در سال ۲۰۲۲، که هدف آن تقویت نمایندگی احزاب سیاسی در پارلمان بود، قبل از موج کنونی تشنج‌های منطقه‌ای ارائه و تصویب شد.

یک تحلیلگر اردنی به کریدل گفت که ستراتیژی امان حفظ کنترل پارلمان از طریق تقویت نفوذ نمایندگان قبایلی بود که به‌طور سنتی به تاج و تخت وفادار بودند و ارتقای نمایندگان میان‌رو بود.

اما نتیجه انتخابات با این انتظارات مغایرت دارد. این انتخابات باعث شد که «جبهه اقدام اسلامی»، از زمان بازگشت به کار پارلمانی در سال ۱۹۸۹، بزرگترین پیروزی را به‌عنوان یک گروه اسلام‌گرا به‌دست آورد و نمایندگان خود را نسبت به پارلمان قبلی سه برابر کند.

این موفقیت غیرمنتظره ناظران را متحیر ساخته است، به‌ویژه با توجه به این‌که سیستم انتخاباتی عمداً به‌منظور برتری دادن به مناطق روستائی و قبیله‌ئی بر شهرها طراحی شده است، جایی که اردنی‌های فلسطینی الاصل – که عموماً از نظر سیاسی فعال‌تر هستند و از جنبش اسلامی حمایت می‌کنند – بخش بزرگی از جمعیت را تشکیل می‌دهند.

توانائی «جبهه اقدام اسلامی» برای به‌دست آوردن کرسی در این مناطق قبیله‌ئی سنتی، تغییری کنایه‌آمیز را برجسته می‌کند. علی‌رغم تلاش‌ها برای به حاشیه راندن نفوذ آن‌ها، اسلام‌گرایان موفق شدند به مناطقی نفوذ کنند که زمانی تقریباً به روی آنها بسته بود، از جمله نفوذ به مناطقی که تحت تأثیر تعلقات قبیله‌ئی بودند.

در حوزه دوم شهر امان، نامزدهای «جبهه اقدام اسلامی»، چندین کرسی را به‌دست آوردند، از جمله کرسی یک نامزد مسیحی، جهاد مدنات، و یک زن به نام راکین ابو هنیه. این تحول نشان می‌دهد که چگونه اسلام‌گرایان موفق شده‌اند با عناصر قبیله‌ئی و دیگر عناصر سنتی جامعه اردن طوری ادغام شوند که تا چند سال پیش غیرقابل تصور بود.

علاوه بر بارز شدن این تغییر سیاسی، بازدید هیأت نیروی هوائی ارتش از مراسم عزاداری طایفه «جزی» نیز مفهوم سیاسی عمیقی دربر داشت. یک ناظر عرب در امور اردن به کریبل می‌گوید که چنین دیداری از سوی رهبران جنبش اسلامی از قبیله حویطات، که «جزی‌ها» به آن تعلق دارند، نشان‌دهنده همگرایی نیروهای ملی‌گرا و اسلام‌گرا حول آرمان فلسطین است.

این اجماع منجر به این باور فزاینده در میان اردنی‌ها شده است که نتایج انتخابات تأیید آشکار مقاومت فلسطین است. چه آنانی که حامی اخوان‌المسلمین هستند و چه آنانی که نیستند، بسیاری از اردنی‌ها اکنون پیروزی انتخاباتی اسلام‌گرایان را رأی به‌نفع مقاومت در برابر تجاوزات دولت اشغالگر در غزه و کرانه باختری می‌دانند.

البته این نوید خوبی برای مواضع سرسخت ملک عبدالله در حفظ روابط رسمی با اسرائیل نیست.

در اولویت قرار دادن اردن

فراتر از این، نتایج انتخابات حاکی از نگرانی‌هایی گسترده‌تر است. یک منبع مستقل اردنی پیشنهاد می‌کند که بسیاری از اردنی‌ها تهدید اسرائیل را تهدیدی فراتر از سرزمین‌های فلسطینی می‌دانند که خطر مستقیمی برای خود اردن ایجاد می‌کند.

در این زمینه، رأی‌گیری فقط یک ژست نمادین نبود، بلکه یک پیام سیاسی قوی با هدف حفاظت از حاکمیت اردن بود. این دیدگاه به‌طور فزاینده رایج شده است زیرا «جبهه اقدام اسلامی» خواستار ملغی کردن توافقنامه‌های تجاری و امنیتی با تل ابیب، از جمله معاهده بحث‌برانگیز «وادی عربا» است که در سال ۱۹۹۴، در زمان پادشاه فقید حسین، روابط بین اردن و اسرائیل را عادی کرد.

در حالی که امان با پیامدهای نتایج این انتخابات دست و پنجه نرم می‌کند، سلطنت اردن خود را با مجموعه‌ای از واقعیت‌های سیاسی جدید روبه‌رو می‌بیند. شاه ممکن است مجبور شود که نزدیکی فزاینده بین نیروهای قبیله‌ئی و اسلام‌گرا را بپذیرد، امری که بر روابط با اسرائیل تأثیر خواهد گذاشت.

اگرچه ملک عبدالله دوم اختیاراتی گسترده، از جمله اجازه انحلال پارلمان، را دارد، اما این احتمال می‌رود که اسلام‌گرایان در شکل‌دهی دولت بعدی نقشی مهم‌تر داشته باشند. برخی منابع حدس می‌زنند که شاه حتی ممکن است مجبور شود چهره‌هائی از جریان اسلامی را در سمت‌های وزارتی منصوب کند.

با این حال، علی‌رغم دستاوردهای انتخاباتی قابل‌توجه «جبهه اقدام اسلامی»، ۳۱ کرسی این حزب به آن قدرت قاطع در پارلمانی که ۱۳۸ کرسی دارد اعطا نمی‌کند. به‌علاوه، نظام سیاسی اردن همچنان در دستان رژیم سلطنتی است که در بیشتر مسائل سیاست ملی حرف آخر را می‌زند.

پر کردن جای خالی

در موفقیت انتخاباتی «جبهه اقدام اسلامی» عوامل متعددی نقش داشتند. ناظران خاطر نشان می‌کنند که قانون انتخابات عمداً برای جلوگیری از دستیابی احزاب، از جمله اسلام‌گرایان، به اکثریت طراحی شده است. با این حال، با وجود این محدودیت‌ها، رأی‌دهندگان به خاطر حضور مستمر جنبش اسلام‌گرا در خیابان‌ها، به‌ویژه برای رهبری تظاهرات همبستگی با غزه در مقابل سفارت اسرائیل، به آنان پاداش دادند.

در همین حال، احزاب سنتی چپ و ناسیونالیست اردن نتوانستند رابطه‌ای مؤثر با مردم برقرار یا نیازهای آنها را برطرف کنند، و در نتیجه خلأی را ایجاد کردند که اسلام‌گرایان به سرعت آن را پر کردند.

شهادت «جزی»، که خیمه تشییع جنازه او به زیارتگاهی نمادین برای بسیاری از اردنی‌ها تبدیل شد، در شکل دادن به نتایج انتخابات نیز نقش داشت. حضور رهبران اسلامی در خیمه عزاداری در آستانه روز انتخابات، در عین حال که بر همسویی گسترده‌تر بین قبیله هوویطات و جنبش اسلام‌گرا تأکید می‌کرد، پیام روشنی از همبستگی با فلسطین بود.

دولت اردن، همان‌طور که در مورد نتیجه انتخابات فکر می‌کند، ممکن است سعی کند با ارائه آن به‌عنوان هشدار برای متحدان غربی، به‌ویژه ایالات متحده، از خیزش اسلام‌گرایان به‌نفع خود استفاده کند. امان می‌تواند استدلال کند که جنگ جاری در غزه یک واقعیت سیاسی جدید در اردن ایجاد کرده است، واقعیتی که باید جدی گرفته شود.

با این حال، برای بسیاری از اردنی‌ها، نتایج انتخابات نشان‌دهنده این احساس فزاینده است که وضعیت در ساحل شرقی رود اردن در حال تغییر است. دولت راست‌گرا و افراطی اسرائیل، که بسیاری معتقدند به‌دنبال راه اندازی نکتب جدیدی علیه فلسطینیان در کرانه باختری است، با تهدیدی فزاینده برای امنیت خود از آن سوی مرز مواجه است.

صدای اعتراض اردن به سیاست‌های اسرائیل و حضور نظامی ایالات متحده احتمالاً بلندتر می‌شود. این انتخابات چیزی بیش از یک تغییر صرف در کرسی‌های پارلمان را نشان داد — این یک واقعیت سیاسی جدید را آشکار کرد، واقعیتی که پادشاهی اردن نمی‌تواند آن را نادیده بگیرد.

منبع: وبسایت کریدل، ۱۷ سپتامبر ۲۰۲۴

[Jordan's elections: Islamism, nationalism, and tribalism converge \(thecradle.co\)](http://thecradle.co)